

Ahi pole prügikonteiner

Peeter Eek

Keskkonnaministeeriumi jäätmeosakonna juhataja

Kargel vaiksel talveõhtul võib nii mõnegi asula tänaval tunda kirbet lõhna – ei küttepuu, isegi mitte kateldes põletatav kivisüsi, rääkimata maagaasist, sellist lõhna ei põhjusta. See on eriline jäätmepõletuse lõhn. Veel 2007. aastal toodi elanike keskkonnakäitumise küsitluse alusel esile, et keskmiselt 10 protsenti leibkondadest põletas prügi, maapiirkondades aga suisa 30 protsenti. Uuringud ei ole küll andnud piisavat selgust, mida täpselt ja millistes kogustes kodus põletatakse, kuid võib oletada, et alates paberist ja kilekottidest kuni üldse kõigeni, mis põleb. Hiljem pole sama täpsusega uuringuid tehtud, kuid eeldatavalt on kodune prügi põletamine vähenenud. See aga ei tähenda, et teema poleks ka praegu oluline.

Arukas sordib, arutu põletab

Hästi teavitatud meediatarbijad on muidugi lugenud või kuulnud, et Tallinna lähedal Iru on suur jäätmepõletustehas, kus ilmatu hulk (üle 200 000 tonni aastas) segaolmejäätmed ja muudki põletakse ning sellest elektrit ja sooja toodetakse. Miks siis tavainimene ei võiks kodus, prügi „tekkekohale lähemal“ jäätmeid põletada? See on siiski rumal mõte, lisaks muidugi ka seaduserikkumine.

Jäätmepõletustehases toimub jäätmete põletamine rangete keskkonnanõuete alusel, lisaks puhastatakse suitsugaasid kõrgtehnoloogiliselt ja seiratakse heitgaaside kvaliteeti. Nende nõuete täitmisel on põletamine ohutu. Oma kodus keegi selliseid tehnilisi tingimusi täita ei suuda ehk ka väikese koguse prügi ahju viskamisega võib tekitada suurt kurja. Nii öelda „tavaliste plastide“ (plastitüübid PE, PP, PS) põletamisel ei saa tõesti tekkida raskemetalli- või halogeenuhendid, sest neid elemente neis plastides ei ole. Siiski tekib nende mittetäielikul põlemisel saasteaineid, mis on kantserogeensed ehk vähki tekitavad. Tervisekaitsjate tubli töö tulemusel on ka laiemalt adutud, et tubakasuits ei ole ohtlik mitte pelgalt suitsetajale endale, vaid lähedal olijatele, sest ka tubakasuitsus on kantserogeenseid aineid. Viimane aeg on mõista, et koduse jäätmepõletuse toss võib olla on veel palju kordi ohtlikum.

Kõige ohtlikum mürgistus võib tekkida aga siis, kui ahju või kaminasse satub plastitüüp PVC (polüvinüülkloriid), mille nimi annab aimu kloorisisaldusest. Sellise plasti põlemisel võib üsna väikesest kogusest tekkida ka dioksiine, mis üheti üheks ohtlikumate keemiliste ainete rühmaks on liigitatud. PVC-d ei ole enam laiemalt kasutusel pakendites, küll aga jalanõudes, vihmakeepides, töökinnastes, ehitusmaterjalides, nagu kaablikaablitetetes, põranda äärelüüsid, ka plastakendes ja ustes. Väike peotäis PVC-d ahjus võib tekitada mürgiseid gaase enamgi, kui terved suured tehased aasta jooksul. Mürgine suits hajub ümbruskonnas ka aeda ja põllule, tulles sealt inimese toiduna tagasi. Kaugemale hajuv saast sajab vihmana alla, jõudes ka merre. Tervisekaitsjad on ka hoiatanud vanema ja rasvasema Läänemere kala sagedase söömise eest – üheks probleemiks just dioksiinid. Kõik on kõigega

seotud – nii mugav viis tundub sodist vabaneda seda kaminasse kühveldades, aga saast on nii lähedal kui kaugel, lõpuks tagasi taldrikul.

Korsten „kasvab kinni“

Kodusel jäätmepõletusel on halbu mõjusid veel, seda saavad täpsemalt selgitada igale küttekolde omanikule päästeametnikud ja korstnapühkijad. Kuna plast ja ka muud jäätmed ei põle tavalise küttekolde tingimustes hästi, siis koguneb igasugust saasta ka suitsukäiku – lõõri ja korstnasse. Usin prügipõletaja võib nii suitsukäigu välimuselt kivistunud „plastik-nõega“ ka ummistada, nii et isegi korstnapühkijad ei saa enam aidata. Ummistuse kõige kallim lahendus on uue korstna ehitus. Sellisel juhul on näiline väike kokkuvõtte jäätmeäitluskuludelt pöördunud kordi suuremaks kahjuks. Muidugi tekib ummistunud korstnaga ka kõrgendatud tuleoht, kui tuld peaks võtma korstna sisemus.

Vabane prügist – lahendused on olemas

Jäätmete osas on tegevusjuhised lihtne. Igal majapidamisel peaks olema oma segaolmejäätmete konteiner (kohalike olusid arvestades võib see olla ka ühiskonteiner naabritega või nn jäätmemaja), lisaks muidugi liigitikogumise konteinerid, mis kohaliku omavalitsuse reeglite järgi kinnistul olema peavad (sagedamini vanapaberi- ja biojäätmete konteinerid). Pakendijäätmed saab viia avalikesse pakendikonteineritesse, üsna palju liike igas majapidamises tekkivaid jäätmeid aga jäätmejaama. Uuri kohalikust omavalitsusest, millised jäätmete liigiti kogumise võimalused ja nõuded on sinu kodukohas, kus asub ja mida võetakse vastu jäätmejaamas, lisateavet annab ka veebileht kuhuviaa.ee. Ahi, kamin ja puuküttele pliit ei ole jäätmekonteineri asendajad.

Meie kõigi võimuses on anda omapoolne panus keskkonna heaks, kogudes, sortides ja viies oma majapidamises tekkinud jäätmed selleks ettenähtud kohta.

Loe [Bioneerist](#) lisainfot sortimise kohta ning tutvu [jäätmerattaga](#).

Infot ohutu kütmise ja jäätmete sortimise kohta leiad ahi.envir.ee.

Uuri, [kuidas on jäätmemajandus korraldatud](#) Sinu kodukohas.